Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

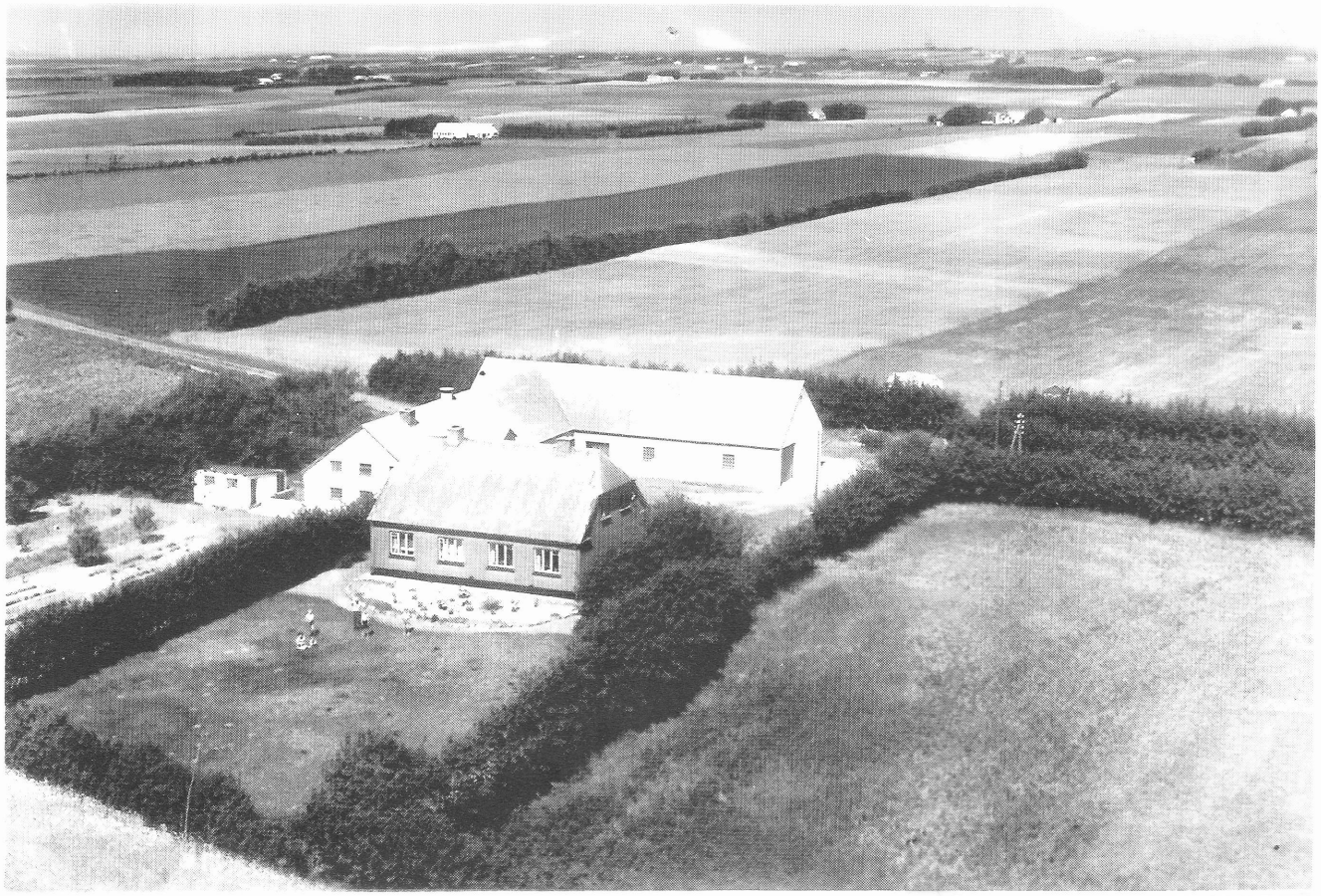

"Mosevang"

- Præstegårdsmarken i Blære blev forvandlet fra hede til agerjord i årene fra 1916 til 1935. I 1937 blev "Mosevang" bygget på den nyopdyrkede jord.
- Murermester Sommer mente nu, at der stadig var spøgelser i "Rædhøj" og "Rædmosen", som "Mosevang" fik sit navn efter.

Af *Frederik Skovhus.*

FORORD

Denne beretning er skrevet af min far Frederik Skovhus i 1983 som hans bidrag til historien om "Mosevang", som han byggede i 1937.

Jeg så manuskriptet første gang for flere år siden og tænkte, at det burde egentlig mangfoldiggøres til glæde for hans familie og ikke mindst de kommende slægtled.

Der skulle imidlertid gå nogle år - indtil 1997- før jeg fik taget mig sammen til at gøre noget ved det.

I december måned brugte far og jeg en weekend på at studere landkort og navne. Den weekend blev nærmest en rejse tilbage i tiden. Utroligt mange minder dukkede frem fra min barndom mens snakken gik. Far fortsatte rejsen tilbage til sin barndom omkring fra ca. 1916 og op gennem 1920.erne, som han havde meget stærke erindringer fra.

I løbet af den weekend aftalte vi, hvilke billeder, der skulle tages med i hæftet. Far ville gerne have, at jeg knyttede nogle kommentarer til, omkring det vi havde talt om i løbet af weekenden og at jeg skrev et forord om tilblivelsen af hæftet.

Jeg har valgt at tilføje nogle få fodnoter for at undgå at ændre det oprindelige manuskript fra 1983.

Der skulle imidlertid gå endnu et år før arbejdet blev gjort færdigt.

Med håb om at Ruth og Frederiks Skovhus' efterkommere vil få glæde af beretningen.

Med venlig hilsen

Kristian Skovhus
Galten, december 1998.

INDLEDNING 3

FRA LARSEN TIL SKOVHUS 3

MINE FORÆLDRE 4

PRÆSTEGÅRDENS MARK TIL SALG 5

OPDYRKNING AF HEDEJORDEN 6

DRÆNING 7

KUNSTGØDNING EN GOD FORRETNING 8

MERGLING 8

RIGMOR OG ANDERS BYGGEDE "RÆDHØJ" 10

"MOSEVANG" BYGGET I 1937 SOM STATSEJENDOM 13

SPØGELSER I "RÆDHØJ" OG I "RÆDMOSEN". 14

"MOSEVANG" OPKALDT EFTER "RÆDMOSEN" 15

HUSBESTYRERINDE 16

GIFT I 1939 17

TOBAK EN MANGELVARE 17

TØRVEGRAVNING BLEV NØDVENDIGT 18

VORMSTRUP BÆK LAGT I RØR 18

"MOSEVANG" SOLGT I 1950 19

"RÆDHØJ" BRÆNDTE 20

Indledning

Da jeg på opfordring af Bjarne Hildebrandt, som nu er 4. ejer af ejendommen "Mosevang" i Blære, lovede at skrive noget om mine erindringer, fra da jeg startede på "Mosevang" og om vores tid derude, tænkte jeg, at det ville jeg da gerne, og det kunne jeg da sagtens; men ved nærmere eftertanke. "Hvor skulle man begynde, og hvor meget skal man skrive, og kan man i det hele taget fortælle noget, andre har interesse i at læse".

Jeg forsøger. For at give et helhedsindtryk af ejendommens tilblivelse og tiden forud, finder jeg det rigtigst at gå noget tilbage i tiden og fortælle om mit hjem "Thomasminde", som "Mosevang" er udstykket fra, og min far Lars Skovhus, der opdyrkede hedejorden, som "Mosevang" er bygget på.

Det jeg skriver, vil stort set blive efter hukommelsen, idet jeg ikke har meget skriftligt at holde mig til.

Fra Larsen til Skovhus

Navnet "Thomasminde" fandt far på efter ombygningen af gården i 1923-25. Ejendommen er opkaldt efter min bedstefar Thomas Larsen, (kaldet Skovhus). Navnet *Skovhus* søgte far tilladelse til at bruge i 1907. Familien blev i flere slægtled kaldet *Skovhus* som tilnavn. Navnet skulle stamme fra Kyø Skovhuse i St. Ajstrup sogn, som slægten også skulle stamme fra. Slægten har i flere led boet på egnen omkring St. Ajstrup, Sebber og Skørbæk.

Foto: Thomasminde bygget i 1923 - 25

Bedstemor og bedstefar stammede begge fra Skørbæk. Bedstefar fra den gård, som ligger lige nord for "Krogården" og bedstemor fra den gård, der ligger lige syd for gården "Nørreris".

Efter at bedstefar var vendt hjem fra krigen i 1864, købte han og bedstemor i 1865, "Thomasminde"; som da var en ejendom på 25 td.land, hvoraf de 15 var en hedelod; som nu hører til den ejendom, som Frederik Larsen (min fætter) har haft.

Mine forældre

Mor var fra "Stensgård", der ligger nordøst for Blære. Far og mor overtog "Thomasminde", da de blev gift den 4. dec. 1903. Far var ellers væk fra landbruget i 5 af sine ungdomsår. Han var i 2 år dragon i Randers, hvor han nær havde sat livet til. Han havde fået udleveret en vild hest, som slog ham af og slæbte ham i en stigbøjle gennem en gade i Randers. Han troede, at hans sidste time var kommet, men han passede på at holde hovedet væk fra brostenene og slap med nogle hårde knubs og en ødelagt uniform.

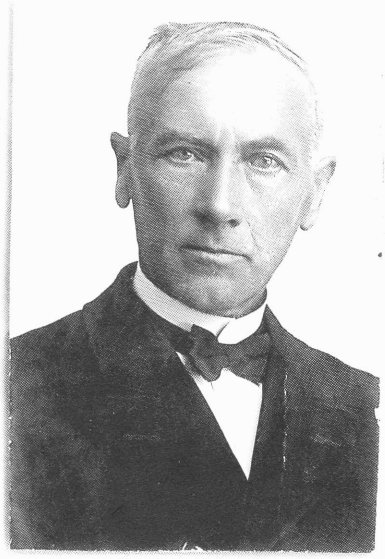

Foto: Ane Marie og Lars Christian Thomsen Skovhus

Derefter var han 3 år ved den Kgl. Staldetat, som rideknægt for kronprinsen, den senere Kong Frederik d. 8. Det gik sådan til, at mens far var dragon, skulle han levere 2 rideheste fra regimentet i Randers til kronprinsen på Amalienborg. Kronprinsen tog personligt godt imod ham og sørgede for, at han fik noget godt at spise og fik set noget af København og stak ham 20 rigsdaler i drikkepenge. Det var mange penge dengang.

Far må have gjort et godt indtryk på kronprinsen, for da Randers dragonerne senere var på efterårsmanøvre på Sjælland, hvor kronprinsen var til stede, spurgte han ridtmesteren om den dragon, som havde leveret ham hestene, var til stede. Far måtte

nu stå ret for kronprinsen, der spurgte ham om han, efter endt militærtjeneste, kunne tænke sig at komme til København i tjeneste hos ham som rideknægt. Far slog til og blev der i 3 år. Lønnen var 900 kr. for et år. Sædvanligvis kunne en dygtig forkarl tjene 300 kr., så det var jo en god tjans. (Se kopien af ansættelsesbrevet bagerst i hæftet)

Arbejdet bestod i dels at passe heste, røre (motionere) dem, mønstre, ride foran eller bagefter, når kronprinsen var ude at køre, eller stå bag på vognen iført lang rød kappe og skråhue, samt stå dørvagt, når de kongelige havde gæster, bl.a. kejser Vilhelm af Tyskland. Det var en overlegen herre. Ham var far gal på.

Far sad på hesteryg i 5 år, men jeg har aldrig set ham på en hest. Det var måske sadlen og sporrene, der manglede.

Da far og mor overtog ejendommen, var besætningen på 3 køer, 1 hest og 4 får. Mor fik en ko og en plag i bryllupsgave fra sit hjem. De fik resten af hedeloddet opdyrket, udvidede besætningen og bygget til.

Præstegårdens mark til salg

I 1916 blev præstegårdens areal udbudt til salg. Ca. 180 td. land; som strakte sig fra Blære kirke til Vormstrup bæk + eng. Køberne skulle indgive tilbud.

Far så, at her lå en chance. Han havde vældig lyst til at erhverve arealet, men manglede pengene; så blev far og Staun Niels[1] enige om at indgive et tilbud på 16.000 kr i fællesskab. Det var tilsyneladende i fin orden, for far havde modet og Staun Niels, som var ældre, havde pengene. Så langt så godt. Men aftenen før tilbuddet skulle indgives, sendte Staun Niels sønnen Kristen ned til far med et brev, hvori der stod, at da det endnu kunne nås, trak han sig på det bestemteste tilbage.

Far sov ikke den nat, men på trods af pengemangel vovede han at indgive tilbuddet alene – og fik jorden. Desværre lå han alt for højt med tilbuddet. Der blev indgivet 4 tilbud, det næsthøjeste var på 12.000 kr. (Se kortet side 12)

Hvordan far klarede økonomien er jeg ikke helt klar over; men han solgte straks 19 td.land til Vormstrup, (det areal som Anders og jeg senere købte tilbage i 1946) og 8 td.land til en anden nabo for 100 kr. pr. td.land. 5 tørveparceller a' ½ td. land blev solgt til forskellige landmænd i Blære for 500 kr. pr. parcel. Dengang var det jo vigtigt at have tørv som brændsel. Endvidere solgte han hedelodden til Frederik Larsen. Hvad den kostede ved jeg ikke. Restbeløbet har han måske haft eller lånt.

Der blev ingen uvenskab mellem far og Staun Niels over, at det påtænkte

kompagniskab blev afbrudt. Staun Niels flyttede senere til Hornum; men kom i mange år en tur hver sommer, og så kørte han og far en tur i jumben ud over markerne, og så på hvordan opdyrkningen skred frem, og hvordan avlen stod; men det før påtænkte fællesskab blev aldrig drøftet med et ord. Der hørte

Foto: Frederik Skovhus ca. 1924. Fotoet blev taget af en murersvend, mens ombygningen stod på. Byggearbejdet var årsag til at køerne skulle trækkes til vanding i en periode.

to faldefærdige bygninger, stald og lade, til Præstegården. De var nok med i handlen. Far skulle da fjerne dem. Stenene herfra og det bedste tømmer blev brugt til at bygge en stump til laden på "Thomasminde" og til at bygge det gamle maskinhus nord for kirken. Maskinhuset er senere fjernet.

Opdyrkning af hedejorden

Ca. ¼ af arealet, nærmest kirken, havde været opdyrket før. Resten lå i lyng med pletter imellem med siv, bævreasp, viebuske osv. Især var arealet mellem Borupvej og vejen ned til Frederik Larsens fhv. ejendom pletvis fyldt med siv og buske, og det var et stort arbejde at få det ryddet.

Der havde ikke været meget gang i landbruget på Præstegården. De sidste 3-4 år før far købte jorden, lå den udyrket hen. Den sidste forpagter havde kun en ko og et par får, og far sagde, at de før opdyrkede marker næsten var værre at have med at gøre end lyngen, da jorden her var gennemgroet af kvik (senegræs) og man ikke havde så gode markredskaber dengang.

---

[1] "Staun Niels", (Niels Peter Christensen havde den ejendom, som ligger lige øst for Blære skole, og som min søster Mitte og hendes mand Henry senere købte.

Hedejorden blev brækket med heste og plov. Der var ofte 3 heste for ploven på én gang. Når ploven så stødte på rødder eller store sten, måtte de fjernes med økse, spade og håndkraft. Det sidste stykke hede, som blev indvundet, der hvor "Mosevang" nu ligger, blev brækket med en traktor i stedet for heste.

Far gik med liv og lyst i gang med det store opdyrkningsarbejde og inddrog et stykke hede hvert eller hvert andet år, sådan som det nu kunne passe. Noget af det første, der blev lavet var at indhegne 100 td. land med 3 rækker pigtråd, (el – hegn kendes jo ikke den gang.

Det var et stort arbejde og en stor bekostning. Vi havde så i nogle år kvier på græs, (mest lyng) for andre landmænd. Det var også et stort arbejde at holde hegnet i orden. Der gik flere dage hvert forår med at reparere, skifte pæle og stramme tråd. Det skete tit, at vi rev os på pigtråden, når vi reparerede hegn. Så skulle vi pisse på det, sagde far, for at der ikke skulle gå betændelse i såret, og det gjorde vi så.

Lars Frisenborg[2] hjalp os. Han fik så hestene græsset for det. Vi var somme tider nede hos ham og få kaffe. Jeg husker endnu Kristianes dejlige syltetøjs mellemmadder.

Dræning

Der blev gennem årene lagt ikke så få tusinde drænrør ned i de lavt liggende arealer. Til at begynde med var det en ældre dræningsmester Johansen, vi havde til det. Han var vist dygtig nok, når han var ædru. Desværre var han periodedranker, og når han var "skæv", kom rørene også til at ligge skævt, og det var jo ikke så godt. Jeg så en gang han var fuld, han kom ind til mor og forlangte kamferdråber. "Skal det være på en sukkerknald eller i en teskefuld vand" ? spurgte mor. "Lad mig få flasken", sagde han og tømte den. Den var halvfuld. Han hev noget efter vejret bagefter.

Senere kom der andre dræningsmestre til. Aksel Jensen, Års og Jens Nielsen, Hornum. De var bedre, rørene kom længere ned og trak bedre.

Når lyngjorden blev pløjet, lå den som regel et år eller to, medens lyngen blev nedbrudt og der blev merglet, inden den blev tilsået. Der blev jævnet og planeret,

---

[2] Vi børn husker Lars Frijsenborg og hans kone Kristine, der boede på ejendommen "Nørkærhus, som ligger mellem Blære og Lille Ajstrup. Lars Frijsenborg var postbud. Far fortalte en skrøne om, at når Lars kom ud til Johanne Andersen på Roskærgård, der var kendt for at være lidt fedtet, (nærig) og begyndte at tale om vejret, svarede Lars: "Ja tak, lige en lille tår (kaffe). Lars Frijsenborg tog ud og slagtede grise for folk. Han fortsatte med dette arbejde til langt op i 50.erne. Da vi var flyttet til Ilsø tog han rutebilen fra Hornum og derud. Han fik10-kr. i slagteløn. Biletten kostede nok ca. det halve, og så -- havde han hver gang en stor pose slik med til os børn. Da han som 90-årig boede på Hornum alderdomshjem, gik han, som han selv sagde, byture for de gamle.

samlet sten, kørt kridt eller mergel på og der skulle gødes godt, især med superfosfat. Hedejorden var fattig på fosfor.

Vi børn fik da lov at tage et godt tag med ved det store opdyrkningsarbejde, bl.a. ved at samle sten og rydde ris og rødder; men jeg kan ikke mindes, at vi blev misbrugt, tværtimod, vi glædede os også over at se fremgangen. De første år avlede vi mest grå havre og vårrug; men også vinterrug, spergel, kartofler og turnips og efterhånden som jorden kom i bedre kultur og gødningskraft også seksradet byg, og lå som regel ud med græs i 3 år ad gangen.

Kunstgødning en god forretning

Dengang var det ikke almindeligt at bruge ret megen kunstgødning; men far fandt hurtigt ud af, at det kunne betale sig. Vi hentede gødning hjem i læssevis fra Blære station (Ålborg-Hvalpsund jernbane, der blev nedlagt i 1969) mens andre gårdejere kom med nogle få poser i fjerder-vognen.

Gamle Per[3], Peters og Antons bedstefar, rystede på hovedet. –Nej, købe sin egen avl, det skulle ingen få ham til. Men der er ingen tvivl om, at det store forbrug af kunstgødning var medvirkende til at det gik fremad, og at far stadig kunne udvide det dyrkede areal, bygge og øge besætningen. Men der var også skuffelser. I 1921 havde vi en meget tør sommer, og der blev en meget lille avl på præstemarken.

Hans Chr. Poulsen var karl hjemme det år. Han kom hjem med et læs neg og far spurgte, om der var et læse mere i denne række. –Nej, vi har det hele med, sagde Hans. Far var meget skuffet. Far kaldte de store neg *donnisser* og de små *tutlinger*. Det år var der bare *tutlinger*.

Efterhånden som opdyrkningen skred frem, blev der bygget en stump til laden eller stalden. I 1923 blev der bygget nyt stuehus, udhusene og det gamle stuehus blev til og ombygget i 1924-25, og der kom trempel og pandeplader på alle udhusene.

Mergling

I 1925 blev der fra Ørndrup mergelleje udlagt mergelbaner langt omkring i Vesthimmerland, bl.a. til Bjørnstrup. Det var ikke meningen at selskabet ville føre banen længere end til Vormstrup og med sidespor til Nørreblære. Far ville gerne have 50 favne over på det da dyrkede areal. Det kunne ikke lade sig gøre; men hvis han ville købe 200 favne, ville de føre banen ind over præstemarken, og aflægge det, hvor

[3] Gamle Per blev kaldt: Jens Peersens Peters Per.

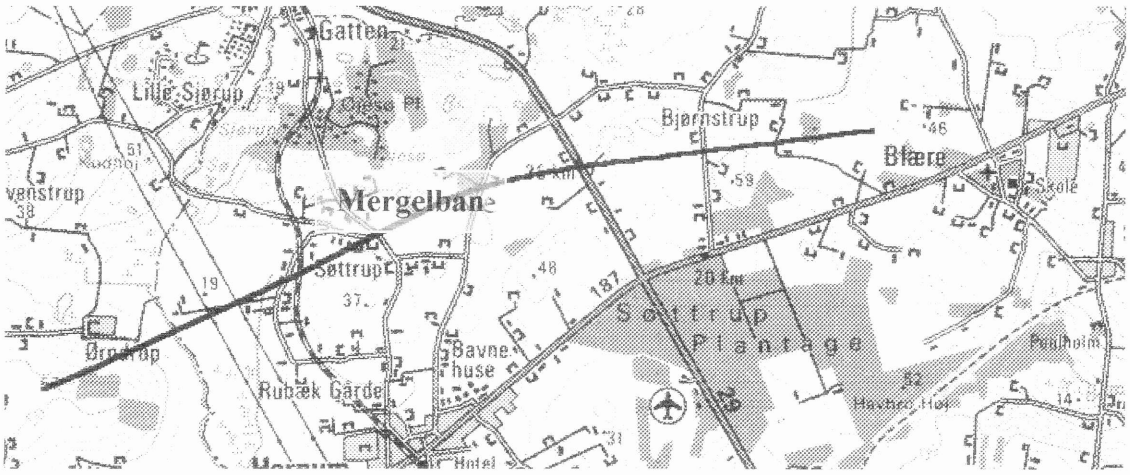

Mergelbanen blev i 1925 ført frem til "Præstegårdsmarken". Banens beliggenhed er tegnet efter fri fantasi.

han ønskede. Det gik far så ind på, men der gik mange år inden vi fik det sidste kørt ud og spredt på markerne.

Heden skulle jo først opdyrkes. Der blev (for at undgå lyspletsyge) kun brugt ca. 2 favne[4] mergel pr. td. land.

Så vidt jeg husker kostede mergelen 7.500 kr. at betale over 5 år. Det var en mægtig sum dengang, og værre blev det, da køberne var solidariske sognevis, og et par stykker ikke kunne betale. Så udgiften for far blev ca. 10.000 kr. med renter og pålæg. Det var lige så meget som 100 første klasses kælvekvier kostede omkring 1930.

Når der ikke var andet at lave, og der ellers var tørvejer, skulle vi gerne køre mergel. Det var et stort arbejde. Når det havde ligget nogle år, blev det meget hårdt og det skulle løsnes med hakke og greb, slås i stykker, læsses på vogn og spredes med skovl.

Dertil havde vi en god hjælp i Laust Holm. Han gik på dagleje hjemme i mange år. Selv da han var oppe i 60.erne, havde han et godt tag på en skovl. I sine yngre dage havde han arbejdet ved anlægget af Løgstørbanen. Han fortalte gerne om, hvordan han hver eneste dag gik til fods i træsko fra Blære de mange kilometer ud til Løgstørbanen og hjem igen sent om aftenen. Det blev ikke til mange timers søvn derhjemme.

Han havde alle dage slidt hårdt og var en herlig mand at omgås .

---

[4] 1 favn er lig med ca. 4 m3

Efter merglingen (som var bedre end kridt, der ellers blev anvendt) kunne der også avles byg; men en del af arealet fik alligevel for meget mergel, som forårsagede lyspletsyge. Så gik far ud med et klæde for næsen og spredte mangan, man kendte ikke til sprøjtning dengang.

Rigmor og Anders byggede "Rædhøj"

Midt ude på det store, flade areal lå "Rædhøj" og tronede som en enlig majestæt. Herfra var der en fantastisk udsigt. Så vidt jeg husker kunne man dengang se 17-18 kirker derfra; men det blev der sat en stopper for i 1932. Da blev Anders[5] og Rigmor gift, og der blev udstykket 40 td.land omkring "Rædhøj", som de købte og byggede på. Det var bart derude, og man kan med sandhed sige, at de lagde deres gård *i den rygende blæst.* Der var ikke mere læ end det højen kunne give. Ca. halvdelen af arealet var ny-opdyrket og jorden omkring højen var meget let, så sandet føg undertiden om ørerne på dem, men de tog fat med liv og lyst. De plantede læbælter og anlagde have, som i øvrigt blæste væk flere gange, indtil de fik hold på den. De fik sat skik på det hele og fik snart en veldrevet ejendom. De fik et gæstfrit hjem, hvor der altid var rart at komme.

Efter 19-20 års arbejde i ca. 1935 var den sidste hedejord opdyrket og fars kamp mod lyngen endt. Far var lige inden sin død indstillet til hedeselskabets sølvbæger for landvinding, men der var flere indstillet, og det blev en anden, der fik det. Far tragtede heller ikke efter offentlig hæder.

---

[5] Min bror Anders blev født i 1908

Jeg citerer et par vers fra mors og fars sølvbryllup den 4. december 1928:

Blæres' store vide hede
lignede et orkenland
hvor, i morket man med lede
vandrede som ensom mand,
nu er lyngens vælde brudt,
træer og plantning fremad skudt.

Skovhus nævner vi med ære;
som nu holder mindefest,
i sit liv har vist den lære,
hvad der mange gavner bedst.
Tanke, nojsomhed og flid
og for jyden ærlig slid.

Med sin kone god og huslig
har de avanceret frem
fra sin slægts beskedne bolig
til et smukt og storre hjem
bygningerne med tiden ny,
skont og smukt og deri ly.

(Skrevet af en pensioneret skolelærer, navnet er glemt, men han var ikke fra Blære)

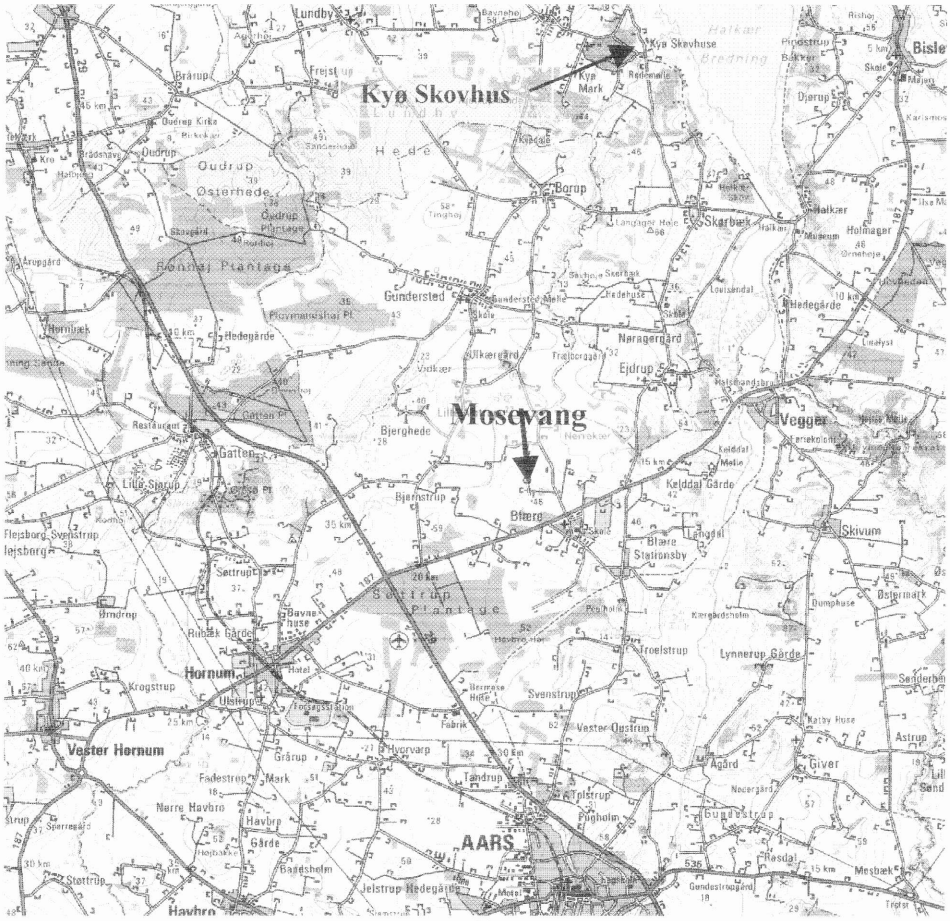

Familienavnet ***Skovhus*** stammer muligvis fra Kyø Skovhuse ved Halkær bredning,der ligger i bunden af Nibe bredning.

Kortudsnittet herunder viser beliggenheden af de ca. 180 td.land, som Lars Skovhus købte i 1916 og hvor Mosevang og Rædhøj senere blev bygget efter at heden var opdyrket.

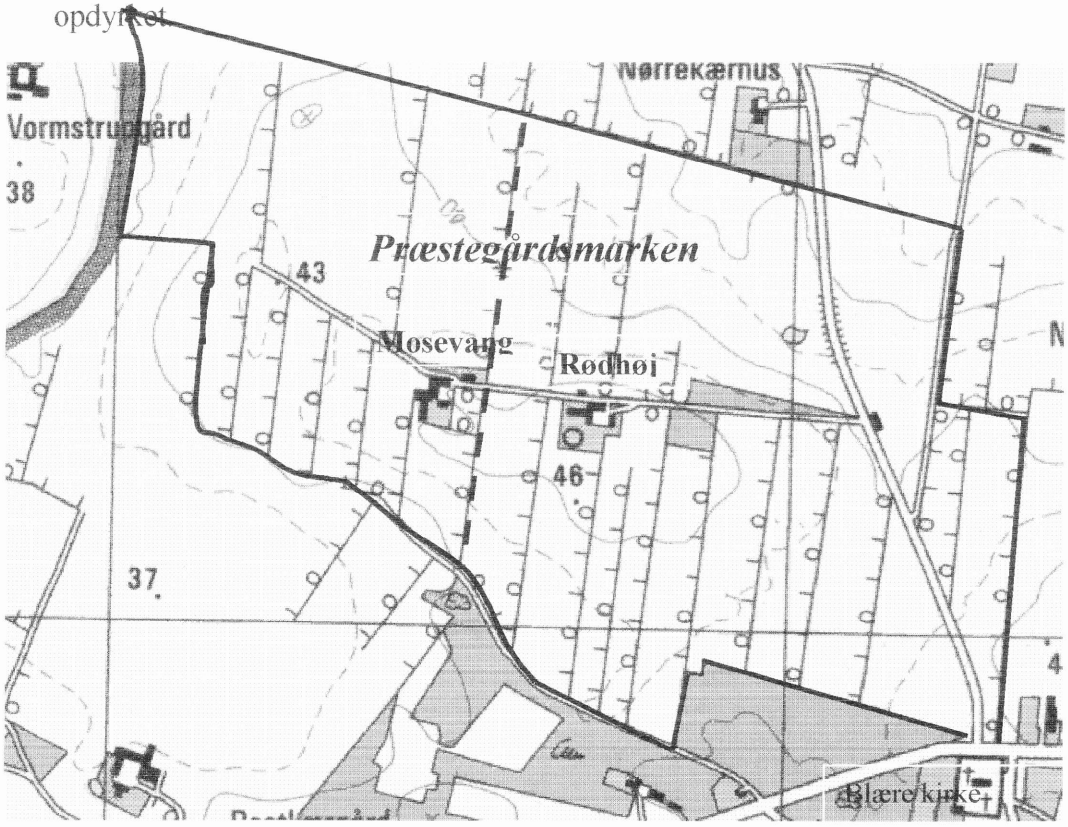

"Mosevang" bygget i 1937 som statsejendom

Arealet yderst, ca. 39 td. land, som nu hører til "Mosevang", drev vi jo så videre hjemmefra efterhånden som det blev opdyrket. Ca. 10 td. land i det sydvestlige hjørne havde dog været opdyrket i nogle år.

Engang var det på tale at bygge en lade derud, men det blev ikke til noget.

Efter at jeg havde været på Malling Landbrugsskole i 1935-36 og fået hovedet fyldt med teorier og ideer, fik jeg lyst til at bygge derude. Jeg var jo ikke gift, og var da heller ikke sikker på, at det var for at blive boende; men tankerne blev ved at rumle i mit hoved, og det endte med, at jeg købte jorden for 7.800 kr., som var det beløb, jeg kunne opnå i statslån[6] i jorden. Maksimum var ellers 10.000-kr; men vurderingsmændene må jo have været skeptiske over for den rå hedejord. I byggelån bevilligedes 10.000 kr., som var max. Men da jordarealet var større end almindeligt til

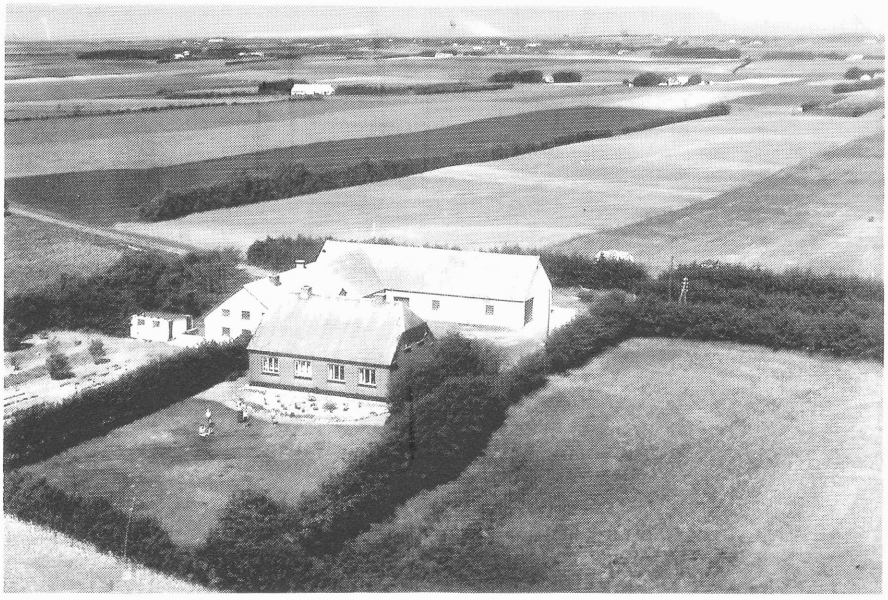

Luftfoto: Mosevang i ca. 1950

statsejendomme, ville jeg gerne bygge mere. Hele byggeriet kom til at koste 16.000 kr.

Jeg lavede mange tegninger til byggeriet, inden jeg havde et resultat, jeg syntes om, og som jeg mente var økonomisk forsvarlig at bygge efter. Vi startede med at grave brønd. Der blev kørt sand og grus. Jens Visby, som dengang var vognmand i Blære, kørte det meste og Per Sørensen (kaldet Søtbæk), som da boede i Gundersted, lavede cementsten på pladsen. Cement, røde sten og tømmer blev købt af byggefirmaet *Harald Jensen*, Aalborg.

---

[6] Der blev i de år udstykket meget. Staten lånte pengene ud direkte til låneren til 2 % rente halvårligt, deraf navnet "statsejendomme".

Murermester Sommer[7] fik arbejdet på dagløn. Sommer fik 9 kr. om dagen, en svend, som hed Anders fik 8 kr. Anders Møller, som var delvist murer og håndlanger fik 7 kr. Peter Jepsen, håndlanger fik 6 kr. To lærlinge[8] fik hver 3 kr. om dagen. Når hele murersjakket på 6 mand arbejdede, var den samlede dagløn på 36-kr.

Snedker Villy Jensen, Blære, lavede snedker og tømmerarbejdet. Blikkenslager Smidt (jordmodermanden fra Hornum) tækkede stuehuset med skiffer.

Jeg hjalp ikke så meget til, da jeg også var karl hjemme. Vi havde væltet den gamle vindmotor, og det meste af jernet herfra blev brugt til at støbe ind i overliggere over vinduer og døre, porte samt over kælder og ajlebeholder.

Peter Både boede i en lille ejendom ude i engen bag Troelstrup. Han gik halvdagspost om formiddagen og på dagleje om eftermiddagen. Han ville have akkord på at grave ud til ajlebeholder. Jeg sagde hvor stor den skulle være. "20 kr.-" sagde Peter. Jeg slog til og skulle så selv køre jorden væk efterhånden som han gravede den op. Han tjente ca. dobbelt så meget, som ved alm. daglejerarbejde; men det var også hårdt. Ja! det var små penge man regnede med dengang.

Min søster Martha hjalp mig meget med at ordne huset inden indflytningen. Hun gjorde rent, ferniserede, syede gardiner m.v., og vi tog sammen en tur til Aalborg og købte gammelt køkkentøj på auktion, 2 spiralsenge, et brugt bord, 6 brugte stole, en divan m.m.

Spøgelser i "Rædhøj" og i "Rædmosen".

Sommer drillede mig med, at jeg aldrig fik fred derude, fordi der havde boet nogen derude før mig, og de ville spøge. Da vi gravede grunden til kostalden ud, kom vi, i det sydvestlige hjørne og ca. 40 cm. nede, til et gammelt ildsted, nogle sten og en dynge aske. Et andet sted lige øst for stuehuset fandt vi tidligere under pløjningen 30-40 store sten sat i en rundkreds på ca. 10 meter i diameter. Jeg har fundet ca. 30 mere eller mindre hele flintøkser og pilespidser under arbejdet med jorden. Det blev en hel sport at gå og kigge ned i jorden, når det havde blæst og stenene var kommet oven på. Lidt syd for "Rædhøj" fandt vi engang under opdyrkningen 7 stensatte grave, 2 store og 5 små lige under plovfuren. Vi fandt nogle potteskår, men det blev ikke undersøgt

---

[7] Murermester Sommer boede nabo til Thomasminde. Han drev foruden sin murermesterforretning et mindre landbrug på et par td.land jord.

[8] En dag murede de to lærlinge om kap på hver sin side af en døråbning. Murermester Sommer kom forbi og betragtede resultatet et kort øjeblik – lagde en hånd på begge karme og væltede muren. Det var åbenbart gået for stærkt.

af arkæologer. Det var ikke almindeligt den gang. Nå! men spøgeriet mærkede vi nu ikke noget til.

"Mosevang" opkaldt efter "Rædmosen"

Jeg kaldte ejendommen "Mosevang", vel nærmest efter mosen vest for ejendommen, som vi kaldte *Rædmose*, Den var før opdyrkningen fyldt med tuer, buske og blåbærris. Det var som om alle hugormene[9] søgte til der. De første år efter opdyrkningen skulle vi passe på, det hændte flere gange, at der sad hugorme i negene.

Jeg havde 2.500 kr. i sparekassen. For dem købte jeg 5 køer og 4 kvier af far. Han havde for mange kreaturer, nu da han solgte jord fra. Jeg købte en so og lidt grise af Peter Både. Jeg lånte et par gamle heste hjemme til at begynde med. I løbet af nogle år købte jeg selv heste og far fik de gamle tilbage med tak for lån.

Maskinerne lånte jeg til at begynde med, dels hjemme, dels af Anders. Han og jeg købte efterhånden nogle maskiner og redskaber i fællesskab.

Vi havde jo ikke elektricitet. Det fik vi først under krigen, (vistnok i '43), så vi måtte jo se ved petroleumslampen og flagermuslygter. Tærskningen foregik ved hjælp af et stort lejet tærskeværk, så det var hurtigt overstået. Men der skulle jo et stort mandskab til at betjene det: To til at læsse på brættet, en til skære bånd, en til at lægge i, to til at se efter avner og halm, en til at skifte sække og en til at bære kornet ind på stuehusloftet, der blev brugt som magasin. Det vil sige i alt otte mand til at betjene tærskeværket.

I årene indtil vi fik elektricitet indlagt og selv fik tærskeværk og kværn, fik vi malet kornet i brugsen. Når vi kørte ned med et læst korn, tog vi grutning[10] med tilbage, så der stod hele tiden korn dernede. Så kunne Lars[11] i brugsen få det malet til vi kom igen. For at spare på strøm skulle han helst bruge vindmotoren til at trække kværnen.

Noget af det første jeg foretog, var at plante nogle læbælter vest for gården. Siljerøn, pil og tjørn ved Vormstrup skel, samt læ omkring husene.

Jorden blev drevet ganske almindeligt med korn, roer og græs, samt en del kartofler og i nogle år et stykke hvidkløver til frø. Men det var kun et enkelt år, at

---

[9] Engang, mens Keld var en lille purk, fandt han en "pæn grøn gren". Da Anders kom til og så det, som Keld havde fundet, viste det sig at være en hugorm.
[10] Grutning er korn, der er malet til foder.

hvidkløveren gav godt udbytte. Det var mest spisekartofler vi avlede, og vi var i nogle år med i Gasa Aalborg, men gik efterhånden over til foderkartofler, som mest blev kogt af det da omrejsende kartoffelkogerier[12] og ensileret og brugt som svinefoder.

Vi avlede nogenlunde de første år, men det kneb unde krigen. Da kunne vi ikke få superfosfat, som den nyopdyrkede hede trængte til. Vi lavede et forsøg[13] med kålroer med stigende mængder superfosfat. De paraceller, som fik 1000 kg superfosfat pr. ha. gav 4-5 gangs så stort udbytte som dem, der fik nul, og alle parceller fik samme mængde kali og kvælstofgødning, så der gjorde fosformanglen sig rigtig gældende.

Køerne havde min største interesse. Svin har aldrig interesseret mig ret meget, men dengang var vi jo nødt til at have grise for at få skummetmælken anvendt. Vi fik jo ca. 90 % af mælken retur som skummetmælk fra mejeriet. Efterhånden fik vi da også en helt god kobesætning. Ved en kåring inden for Aalborg Amts Landbrugs *fællesledelse* fik køerne 8 point i gennemsnit og var 3. højest, og vi har fået en del præmier ved forskellige dyreskuer. Ydelsen lå i nogle år på omkring 200 kg. smør pr. ko, hvilket var ret pænt dengang. (I dag ligger ydelsen på 3 – 400 kg. pr. ko).

Så vidt jeg husker blev byggeriet færdigt til jul 1937. Jeg ville ikke spare på selve stuehuset, men inventaret var meget sparsomt. Det kunne jo snart være godt nok til en ungkarl, og kunne jo eventuelt senere udskiftes. Jeg købte et brugt komfur og en brugt kakkelovn til små penge

Husbestyrerinde

Min søster Martha var hos mig den første vinter. Senere havde jeg Agnes, der blev gift med Holger Kjær, til husbestyrerinde i et ½ år. Karlen og jeg gik derefter over til Rigmor og Anders og spiste.

En dag så jeg en annonce i Aalborg Amtstidende. Det var en pige, der hed Ruth Holm, som søgte plads som husbestyrerinde. Hende skrev jeg til, og hun kom så og fik pladsen. Jeg var nok noget betænkelig, for hun forlangte 50 kr. om måneden, og det var jo mange penge dengang, men hun så sådan ret skikkelig ud, og det var jo kun

---

[11] Lars i brugsen passede lager og kværn

[12] Jeg husker tydeligt når kartoffelkogeriet kom. Kogeriet havde 3 store kedler. Dampen væltede fra alle sprækker. Inden de kogende kartofler væltede ud på jorden, blev vi børn jaget væk. Men vi stod parat i nærheden med en underkop med salt på, som vi havde fået inde hos mor. Når kartoflerne var tilpas afkølede, pillede vi dem og spiste dem på stedet.

[13] -med en konsulent fra Landbrugsforeningen. Det foregik på de måde, at flere områder blev afmærket med pinde stukket i jorden. Mens vi gennemgik manuskriptet fortalte far, at forsøget skulle have varet ved i 5 år, men hans karl Jens, væltede alle pindene, medens han arbejdede med hestene, så forsøget måtte opgives efter 3 år.

månedsvis, og jeg kunne altid fyre hende igen. Men jeg slog til, og det har jeg aldring haft grund til at fortryde. Den første måned lavede hun forskelligt mad til middag hver dag; men så kunne hun ikke hitte på mere og måtte begynde forfra.

Men jeg har såmænd aldrig haft grund til at klage over maden eller andet i de 44 år (skrevet i 1983), hun indtil nu har haft pladsen, og hun har endda fået lønforhøjelse.

Gift i 1939

Den 19. august 1939 blev vi gift. Og straks efter begyndte krigen, (plejer jeg at sige). Hitler gik ind i Polen den 1. september. Frankrig og England erklærede Tyskland krig d. 3. sept. Det var en uhyggelig tid. Danmark mærkede jo ikke så meget til krigen indtil den 9. april 1940. Da begyndte *"de 5 forbandede år"*; som trods alt ikke var så slemme for vort vedkommende.

Vi fik efterhånden nogle børn, så rationeringsmærkerne slog jo godt til, og de gamle klude blev fundet frem fra skufferne og syet om.

Ruth og Frederik gift i 1939

Tobak en mangelvare

Det var slemt for tobaksrygerne. Selvom jeg ikke røg, fik jeg hver måned en pakke tobak i brugsen. Anders og Aksel Nørgård[14] vidste nøjagtig, hvornår den kom. Så mødte de op, og pakken blev lagt på køkkenbordet, og jeg skar den midt over med brødkniven. Der måtte helst ikke være 1 gram mere i den ene halvdel, end i den anden, for så blev der røg i køkkenet.

[14] -min svoger gift med min søster Anna.

Engang kom Aksel, han var helt udgået for tobak. Jeg fandt en gammel cigar i en skuffe; den havde måske ligget der i flere år. Den så meget trist ud, men han nød den.

Det blev efterhånden svært at få tøj. Engang jeg kom ind i en forretning i Nibe, stod de og solgte tøj af en stor rulle. Det var vist næsten det eneste de havde. Jeg forlangte 4 meter, og det fik jeg, selvom jeg ikke var kunde der. Ruth blev lykkelig. Hun fik syet sig en pæn kjole.

Tyskerne så vi ikke meget til på "Mosevang", men i skolen, forsamlingshuset og en del private hjem, var de til tider indkvarteret. Desværre havde vi en pige, der blandede sig noget med dem og fyldte os med fnat, så vi alle måtte have en fnatkur. Men ellers må vi jo indrømme, at vi hyggede os i smug, mens det gik ud over mange andre i dette land.

Tørvegravning blev nødvendigt

I 1938 købte Anders og jeg engen nede bag ved Blære by af Jens Sørensen, Nørkærgård. Det var mest for at få tørvejord, der var ca. 2 td. land, som vi delte. Et par år under krigen solgte vi tørv bl.a. til kommunen. Frans i fattighuset fik også nogle. Han skulle selv hjælpe til med at bære dem ind. Anders kom en dag ved aftenstid med et læs; men Frans sagde stammende, -"jeg er vasket", så han kunne altså ikke hjælpe til.

I 1944 købte Anders og jeg de 19 td. land, som far solgte til Vormstrup i 1916. Det var i mellemtiden blevet opdyrket, og vi gav 1.000-kr. pr. td. land. Far syntes, at det var for dyrt, han havde jo solgt det for 100 kr. pr. td. land. Det var et rart stykke jord at få, og Vormstrup bæk gjorde jo også et naturligt skel. Dengang var det endog kommuneskel.

Vormstrup bæk forsøgt lagt i rør

Engang hittede Annus Grønning (som dengang ejede Vormstrup) på, at bækken skulle rørlægges, og han fik konsulent Kongstad fra Aars til at lave et dræningsprojekt, og lodsejerne blev kaldt sammen for at tage stilling til det; men da det var dyrt og ikke kunne gavne ret meget, var interessen ikke stor. Jeg kan huske at Kr. Larsen, som havde den ejendom, som Morten Kvist har nu, sagde: "Når bare dem der nede (det var blandt andet Anders og mig) ville passe og rydde bækken, så kunne han sagtens

komme af med sit vand". Konsulenten påviste da på tegningen, at terrænet havde 3 meters fald fra Kr. Larsens jord og ned til vores, og det morede vi os så over, og projektet faldt til Jorden.

"Mosevang" solgt i 1950

Ja, vi havde nogle gode år på "Mosevang", mens børnene var små og voksede op. Det var dejligt frit for dem at tumle sig derude, og vi spekulerede da heller ikke så meget på at flytte, selvom tanken nok kunne strejfe os.

Foto bagerst fra fra venstre: Keld og Lars
Forrest fra venstre: Kristian, Bente, Dorte og Peter

En aften, vel omkring 1. februar 1950, var vi ovre hos Anders og Rigmor. Marius Øland, som var ejendoms-handler, var på besøg. Han fortalte os, at nu var Ilsø Søndergaard til salg. Den var solgt i november til hestehandler Martin Støttrup, Hornum og eksportør Skou Ålestrup for 300.000-kr. De havde så i mellemtiden solgt avl og besætning og det meste af inventaret og taget 57 td. land fra. Det kom jeg til at gå og spekulere på. Nogle dage efter var jeg nede hos saddelmageren i Vegger med en sele; som skulle repareres og mens han ordnede den, cyklede jeg over forbi Ilsø Søndergård, drejede ind og kiggede. Jeg traf bestyreren, som viste mig rundt over det hele, og jeg blev interesseret, kørte hjem igen og spekulerede, gjorde flere ture derover og blev mere interesseret i gården.

En dag var Anders og Aksel Nørgård (svoger) med derovre. Jeg sendte den største af drengene, (Lars, 8 år) ud til Aksel for at spørge, om han ville med over og se på Ilså Søndergaard. "Den kan din far ikke købe", sagde Aksel, "Jo han kan", svarede Lars, "for min far har et checkhæfte". Jeg husker ikke, hvad de rådede os til, men der var nok som rådede os fra den handel. Men da Ruth også godt kunne tænke sig at flytte, bestemte vi at prøve at få en handel i stand.

Min bror Otte og hans kone Maren havde om efteråret købt Vestervang i Vester Blære, men var nu interesseret i at købe "Mosevang", når vi ville sælge. Resultatet blev så, at Skou og Støtterup fik Vestervang, så der blev 3 handler på én gang.

"Rædhøj" brændte

Den eftermiddag vi skrev slutseddel på "Mosevang", fik vi os en slem forskrækkelse. For pludselig ringede Anders og fortalte, at det brændte ovre hos dem, så vi fik travlt med at kommer derover og hjælpe til med at få dyrene ud. Desværre gik der en hest, og vist også en kalv til. Stald og lade stod ikke til at redde, men da der var brandmur mellem stald og beboelse, kunne denne reddes.

Den 24. februar 1950 rejste vi så til Ilsø. Det var på Rigmors fødselsdag, og hun havde inviteret os over til middag, inden vi drog af sted.

Det var ikke let at sige farvel til "Mosevang" og til Rigmor og Anders. Vi har mange gode minder fra dem og tiden på "Mosevang", men vi var glade for, at det var Maren og Otto, der skulle afløse os.

Kreaturerne var sendt af sted i lastbil og karlen, Jørgen Milov red derover med hestene, og da vi havde spist Rigmors gode bøffer, kørte uddeler Lyngsø os til Ilsø, og der har vi været glade for at bo i 29 år, men det er jo en helt anden historie. Hvem der endda havde ført dagbog, så havde det her vist været lettere, men alt skal jo have en ende, også denne beretning.

Bislev, den 12. marts 1983

Med venlig hilsen

Ruth og Frederik Skovhus

Efterskrift.

Efter 10 år solgte Maren og Otto "Mosevang" til Harry Jørgensen og købte i stedet "Sognefogedgården" i Gl. Blære. De havde udvidet såvel stald som besætning. Jørgen Hildebrandt tilkøbte Jens Thomsens ejendom på ca. 15 td.land, byggede svinestald, foderrum og maskinhus, gyllebeholder og udvidede besætningen. Her i løbet af 1998 blev "Mosevang" solgt til hollændere for 4 millioner kroner.

Til

Ridekneegt Lars Christian Thomsen

Hs. KGL. HØIHED KRONPRINDSENS HOFSTAT.

Amalienborg den 30' Oktober 1900.

I Følge given Bemyndigelse ved
Højeste Resolution af 26de d. M. antages P.
herved som Rideknegt under Hans Konge-
lige Højhed Kronprinsens Staldetat fra de
1ste November d. A. at regne, foreløbig dog
kun paa Prøve i 3 Maaneder og med en
Gage beregnet efter 900 Kroner aarlig, som un-
betales maanedlig forud.

Antagelsesbrev for Rideknegt paa Prøve

I Henhold til Højeste Bemyndigelse af 21de September 1892 antages De fra den 1ste Februar 1901 som Ridefoged under Hans Kongelige Højhed Kronprinsens Stabetat med en aarlig Gage af 900 Kroner og med gensidig Ret til Opsigelse til de halvaarlige Skiftetider.

Amalienborg den 31te Januar 1901

Wedell

Ifølge Højeste Bemyndigelse forhøjes Deres Gage fra den 1ste Juli d.A. med 100 Kroner, saaledes at den herefter udgør 1000 Kroner aarlig.

Amalienborg den 15de Juni 1901

Wedell

Efter Deres Ønske meddeles der Dem herved Afsked fra Deres Tjeneste under Hans Kongelige Højhed Kronprinsens Stabetat fra Udgangen af October Maaned 1903.

Amalienborg i October 1903.

Wedell

Jeugen Gaar. Aalb Amtstue 2/4

Anmelder:
Sagfarer, ... Hans Tange,
S Aars. X 79
K. X 375

Matr.Nr. 1m Blære By og Sogn,

Købers Bopal: Blære.

20/12 39
DANMARK STEMPELMÆRKE 1 KRONE

Filialforhandlingen af
Stempelpapir i Løgstør

4253
-3. MRS. 1938

K ø b e k o n t r a k t .

Underskrevne Gaardejer Lars Christian Thomsen Skovhus af Blære sælger og overdrager herved til min Søn, Landmand

F r e d e r i k T h o m s e n S k o v h u s ,

sammesteds den mig tilhørende i Blære Sogn beliggende Parcel, skyldsat under

Matr.Nr.1m Blære af Hartk. 1 Skp.2 Fdk.1½ Alb.

med rette Tilliggende og Tilhørende.

Handelsvilkaarene er iøvrigt følgende.

§ 1.

Overtagelsen har fundet Sted og henligger det solgte, der er overtaget i den Stand, hvori det var og forefandtes, derfor fremtidig for Køberens Regning og Risiko i enhver Henseende, idet bemærkes, at Køberen selv har bebygget Parcellen.

§ 2.

Købesummen er fastsat til 7.800 Kr., skriver Syv Tusinde Otte Hundrede Kroner, der berigtiges ved kontant Betaling, saa snart det Køberen bevilgede Jordlaan kommer til Udbetaling, idet bemærkes, at den købte Parcel er godkendt til Statshusmandsbrug, hvorfor nærværende Kontrakt vil være at stemple til Takst 1 Kr.

§ 3.

Saa snart Købesummen er berigtiget paa aftalt Maade, er Sæl-

§ 4.

Alle af Parcellen gaaende Skatter og andre offentlige Afgifter udredes af Køberen for Tiden fra den 1 April 1938, hvilken Dag derfor skal være Skæringsdag for Parterne i nævnte henseende.

§ 5.

Samtlige Omkostninger ved nærværende Kontrakts Oprettelse og Stempling og senere ved det endelige Skødes Tinglysning udredes af Parterne i Forening, men i det indbyrdes Forhold med Halvdelen hver.

Medunderskrevne Køber modtager nærværende Kontrakt paa de anførte Vilkaar, som jeg forpligter mig til i et og alt at opfylde.

Paa Tro og Love bekræftes, at den herved solgte Parcels Værdi i Handel og Vandel ikke overstiger Købesummen, ligesom jeg, Sælgeren, paa Tro og Love bevidner, at der ikke paa Parcellen findes Skov eller fredskovspligtig Grund.

Medunderskrevne Ane Marie Skovhus f. Frederiksen, der er Sælgerens Hustru, samtykker i og tiltræder den herved skete Overdragelse.

B l a r e, den 13 December 1937.

Hans Chr. Thomsen Skovhus

Ane Marie Skovhus.

Frederik Chr. Skovhus.

Til Vitterlighed om Underskrifternes Ægthed, Dateringens Rigtighed og Underskrivernes Myndighed:

Christen Sammer

Sognefoged

Blare

Martin Jensen

Farkarl

Blare

E n d e l i g t S k ø d e .

Til Fuldbyrdelse af foranstaaende Købekontrakt, og da Købesummen 7.800 Kr. er berigtiget derved, at der er meddelt Sælgeren Transport paa det Køberen bevilgede Jordlaan, saa skøder og endelig overdrager jeg, Sælgeren, herved til Køberen, Landmand Frederik Thomsen Skovhus af Blære, den omkontraherede i Blære Sogn beliggende Parcel, skyldsat under:

Matr.Nr. 1m Blære af Hartkorn 1 Skp. 2 Fdk. 1½ Alb.

med rette Tilliggende og Tilhørende, saaledes som i Købekontrakten ommeldt, og skal Parcellen herefter for Fremtiden tilhøre Køberen som hans lovlige Ejendom med de samme Rettigheder, Byrder og Forpligtelser, hvormed og hvorunder den hidtil har været ejet af mig, Sælgeren, der indestaar for Vanhjemmel efter Loven.

Medunderskrevne Køber modtager nærværende Skøde paa de anførte Vilkaar, som jeg forpligter mig til i et og alt at opfylde.

Skrevet i A a r s, den 23 Februar 1938.

Frederik Skovhus. Lars Skovhus

Til Vitterlighed om Underskriftens Ægthed, Dateringens Rigtighed og Underskriverens Myndighed:

Kontormedhjælper,
A a r s.

cand. jur., Sagfører,
A a r s.

Vurdering pr. 1/10 1936, Nr. 5 , Kr. 6.500

heraf Grundværdi, Kr. 6.500
Fradragsbeløbet i H. t. § 5, 2. Stk., i Lov af 20. Maj 1933 om Grundstigningsskyld udgør Kr. 0

Det attesteres herved i Medfør af Tinglysningslovens § 22 i Henhold til Erklæring af 24' Februar 1937 fra Landinspektør J. F. Skjelbo, Løgstør, at ingen af de paa Stamejendommen hæftende Servitutter vedrører den i foranstaaende Skøde omhandlede Ejendom Matr.Nr. 1m Blære By og Sogn.

Dommeren i Løgstør og Nibe m.v., den 3' Marts 1938.

Indført i Dagbogen for Retskreds Nr. 65, Løgstør og Nibe Købstæder m. v., d. 3. MRS. 1938

Lyst Tinglæg: Bd. Blære Bl. 172.

Akt: Skab L Nr. 294 Endeligt Skøde.

Parcellen solgt

Afgift: § : Kr. Øre,
§ : „ „,
§ 14I : „ „,
§ 14II : ½ „ „,
alt ½ Kr. Øre,

skriver: To Kroner